

نام درس: دنا و دانش زبانی

نام دبیر: غزاله صادق زاده

مبحث: صفت

پایه: هفتم-هشتم

مقطع: متوسطه ۱

معنا و مفهوم صفت

صفت، واژه ای است که حالت، مقدار، شماره و یا یکی دیگر از چگونگی های اسم را می رساند. اسمی که

صفت درباره ی آن توضیح می دهد، موصوف نامیده می شود.

صفت ها از دیدگاه های گوناگون قابل بررسی هستند:

۱-بیانی، اشاره، شمارشی، پرسشی، تعجبی و مبهم

۲-پیشین و پسین

۳-ساده و مرکب و گروه وصفی

صفت بیانی

صفت بیانی پنج گونه است: ساده، فاعلی، مفعولی، نسبی، لیاقت

۱- **صفت ساده:** تنها چگونگی و خصوصیت موصوف را می رساند و معنی فاعلی و مفعولی ندارد:

کتاب خوب، پدر خردمند، مادر مهربان، اتاق کوچک و...

۲- **صفت فاعلی:** معنی فاعلی دارد و مخصوص انجام دهنده ی کار است:

بن مضارع + نده: گوینده-گیرنده-راننده-جوینده

بن مضارع + ان: گریان-خندان-گریزان-شتابان

بن مضارع + ا: شنوا-دانا-بینا-کوشا-گیرا

صفاتى که با پسوندهاى «ار»، «گار»، «گر» و «گار» ساخته مى شوند: خریدار، آفریدگار، بازیگر

ساخت فعل امر: بریزپاش، تو دل برو، دلبخواه، بساز بفروش و ...

صفت یا اسم یا وند + بن مضارع: گلچین-درس خوان-کینه جو-دلپذیر-خوش نویس-ناشناس

صفت هایی که با «کار» و «گر» ساخته می شوند برای پیشه و حرفه استفاده می شوند:

زرگر، کوزه گر، برق کار، مسگر، رویگر، فلزکار

۳-صفت مفعولی: معنی مفعولی دارد و معمولا با افزودن ه در آخر بن ماضی ساخته می شود:

بن ماضی +ه: شنیده-گرفته-داده-برده-سوخته

گاهی لفظ **شده** به آن اضافه می شود: خوانده شده-گفته شده-برده شده-دیده شده

اگر صفت مفعولی با واژه ی دیگر ترکیب شود ه از آخر آن می افتد: دست پخت، آدمیزاد، پشمالود

صفت یا اسم + صفت مفعولی: ستمدیده-خواب آلوده-پیش ساخته+عقب مانده

نکته: دقت کنیم که صفت مفعولی از فعل های گذرا ساخته می شود.

۴- **صفت نسبی:** صفتی است که با کسی یا جایی یا جاننداری یا چیزی نسبت داده شود و نشانه های آن:

ی-ین-ینه-های بیان حرکت-گان-کی-انه-انی-گار-گانه-چی-و-مان-یه

ی: ایرانی-شیرازی-شرقی-جهنمی-زمینی-مجلسی-سرپایی-رومیزی-زیرچشمی-نامی-هنری-دوراهی-حرفه ای

دنیايي-جادویی-عقده ای-خانگی-هفتگی

برخی صفات نسبی مفهوم شباهت هم دارند: بادامی-یاقوتی-آسمانی-کروی

ین: نمکین-زرین-سیمین-بلورین-پسین-دیرین

ینه: سیمینه-زرینه-پشمینه-دیرینه

ه: نصفه-درسته-ریزه-یکشبه-یکباره-دوباره-پنج ساله-ده مرده-همه کاره-هیچ کاره

گان: گروگان-رایگان-بازرگان-مهرگان(منسوب به مهر)

اسم و صفت + کی: دزدکی - یواشکی - آبکی - پولکی

اسم و صفت + انه: سالانه - ماهانه - مادرانه - شبانه - مردانه - کودکانه - دلیرانه

انی: خسروانی - کیانی - روحانی - جسمانی - فوقانی - عصبانی

گار: یادگار - خداوندگار

گانه: دوگانه - سه گانه - جداگانه

چی: انزلیچی - درشگه چی - تلفنچی - کتابچی

و: ترسو - اخمو - نق نقو - شکمو

یه: احضاریه، اختاریه - ابلاغیه

۵- صفت لیاقت: شایستگی موصوف را بیان می کند و نشانه ی آن ی است که به آخر مصدر افزوده می شود:

مصدر + ی: دیدنی، خواندنی، رفتنی، خواستنی، دوست داشتنی، بودنی، آمدنی، تماشایی (مصدر عربی)

بن ماضی + گار: ماندگار **اسم + وار:** شاهوار

اسم + انه: شاهانه - شاگردانه

ساخت فعل نهی از مصدر گفتن: مگو یعنی نگفتنی، راز مگو

صفت ساده و مرکب، گروه وصفی

۱- صفت ساده: خوب، روشن، سرخ، سفید

۲- صفت مرکب: خوبچهر، روشندل، سفیدبخت، همین، چگونه، همانگونه، گیرنده، روان، ستایشگر، نسوز، نفهم، بزن

برو، تربیت شده-خداایامرز-بخور و نمیر-بهتر-بهترین-ایرانی-نمکین-پشمینه-خواندنی-چگونه-چقدر-چندم-

خیلی-بعضی-چندان-خودسر-خودآگاه-سرخ و سفید-سربلند-سرحال-سه لا-چهار گوش- با ادب-شرمگین-

ترسناک-رو به راه-خانه به دوش-تنگاتنگ-سراسری-پر دردسر-بی چشم و رو-دست و دل باز-دست و پاگیر

۳- گروه وصفی: دست از جان شسته، دست از پا درازتر، تازه به دوران رسیده-سربه فلک کشیده-آب زیرگاه

صفات برتر و برترین

صفت **برتر**: برای سنجش به کار می رود:

صفت **ساده+تر**: برتر، باهوش تر،

صفت **برترین**: برای برتری نشان دادن به کار می رود:

صفت **ساده+ترین**: بزرگترین - زیباترین

نکته: به - مه - بیش - پیش - که بدون لفظ تر و ترین در

مفهوم صفت برتر و برترین هستند.

صفات منفی

بی+ اسم: بی کار - بی ادب - بی شخصیت

بی+ ضمیر مشترک: بیخود

نا + بن: ناشایست - نارس - نادان - ناپز

نا+ صفت: نا خوش - نا سودمند

ن + بن مضارع: نسوز - نجسب

غیر+صفت: غیر سالم - غیر ایرانی - غیر انسانی

لا+ اسم عربی: لامذهب، لا کردار

مجمع آموزشی هوشمند خدیجه کبری (س)

www.kksec.org

<https://instagram.com/khadijekobra1368>

نام درس: دنا و دانش زبانی

نام دبیر: غزاله صادق زاده

مبحث: صفت

پایه: هفتم-هشتم

مقطع: متوسطه ۱

انواع صفت از جهت جایگاه

صفت ها از نظر جایگاه، یا پیش از واژه قرار می گیرند (پیشین) یا پس از واژه قرار می گیرند (پسین).

۱- صفت اشاره: دو لفظ این و آن و سایر ترکیباتی که با این دو لفظ ساخته می شود.

این-آن-همین-همان-چنین-چنان (چون+آن)-این طور-آن طور-این گونه

آن گونه-این چنین-آن چنین-همچنین-همچنان

این کتاب-همین خانه-اینطور کارها-ایم گونه رفتارها-همچنین روزهایی-همچنان دانش آموزانی

این نوع صفت، پیش از واژه قرار می گیرد و پیشین محسوب می شود.

۲- صفت شمارشی: اعداد صفت های شمارشی به حساب می آیند.

صفت شمارشی اصلی: یک، دو، پنج، شصت، هفتاد، نود، صد، هزار، پانزده، شانزده، سی و پنج، میلیون، بلیون

صدسال، هزار روز، سی برگ، این صفت پیشین به حساب می آید.

صفت شمارشی ترتیبی: اول، دوم، دهم، هشتم، سومین، هزارمین، نخستین. دومین کلاس، پنجمین سالگرد

گاهی هم صفت ترتیبی بدون م و مین به کار می رود: ساعت چهار - سال هزار و چارصد و یک

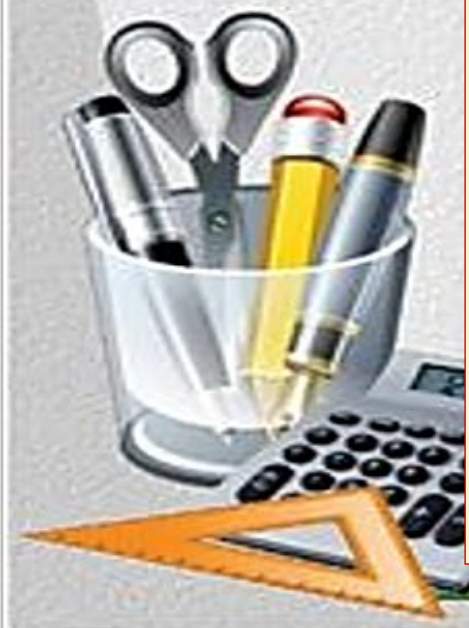
این صفت پسین به حساب می آید.

صفت شمارشی کسری: دو سوم، دو چهارم، سه پنجم، هفتاد درصد. این صفت پیشین به حساب می آید.

صفت شمارشی توزیعی: از تکرار عدد اصلی به دست می آید: یک یک، دو به دو، یکایک

این نوع صفت اگر بدون همراهی اسم باشد بیشتر به صورت قید به کار می رود.

آن ها دو به دو با هم گفت و گو کردند.

۳- صفت پرسشی: از چگونگی یا مقدار پرسش می کند:

چگونه-چه-کدام-چند-کدامین-چطور-چه جور-چندم-چقدر-هیچ-چه مقدار-چه اندازه

هیچ مادری دیده اید که بچه ی خود را دوست نداشته باشد؟ چقدر بدهی دارید؟

در امتحانات شاگرد چندم شدی؟ چه کتابی را بیشتر می خوانی؟

این صفت بسته به نوع جمله می تواند پیشین یا پسین باشد.

۴- صفت تعجبی: همراه اسم می آید و تعجب گوینده را از چگونگی یا مقدار موصوف بیان می کند.

چه سعادتى که تشریف آوردید! چه معرکه اى!

چقدر گل این جا روییده! این صفت پیشین به حساب می آید.

۵- صفت مبهم: این صفت همراه اسم می آید و نوع یا چگونگی یا مقدار موصوف را به طور نامشخص بیان می کند.

هر، همه، دیگر، دگر، هیچ، فلان، بهمان، خیلی، بسیار، کمی، قدری، برخی، بعضی، پاره ای، چند، چندین، چندان

هر شب به دیدار من می آمد. بعضی حرف ها را نمی توان گفت.

چند کتاب مفید خریدم. بسیار شب ها که تا صبح بیدار ماندم.

هیچ چیز در یخچال ندارم. این صفت پیشین به حساب می آید.

مجمع آموزشی هوشمند خدیجه کبری (س)

www.kksec.org

<https://instagram.com/khadijekobra1368>